FOLIA HISTORICO-NATURALIA MUSEI MATRAENSIS
2026 50: 67–73
ISSN 0134-1243 (Print) ISSN 2062-7602 (Online)
Published: 10 November 2026

Északkelet-Magyarország fogólábúi és bőrszárnyúi (Orthopteroidea: Mantodea, Dermaptera) a sátoraljaújhelyi Kazinczy Ferenc Múzeum gyűjteményében

Hegyessy Gábor

Abstract: (Praying mantises and earwigs (Orthopteroidea: Mantodea, Dermaptera) collected in Northeastern Hungary in the collection of the Kazinczy Ferenc Museum) To date, no records of species belonging to the orders Mantodea and Dermaptera have been published from northeastern Hungary, particularly from the Zemplén Mountains. Among these, one species, *Anechura bipunctata*, is known only from records dating back to the late 19th century, whereas another species, *Chelydurella acanthopygia*, had not previously been recorded in the area but nowadays not uncommon in forests.

A kutatások története Északkelet-Magyarországon, a Zempléni-hegység környékén

Az egyenesszárnyú rovarok (Orthopteroidea) zempléni és abaúji faunáját számos alkalommal kutatták, ám a gyűjtések lelőhelyadatai a legtöbb esetben hiányosan vagy egyáltalán nem jelentek meg nyomtatásban.

Mocsáry Sándor, a világhírű rovarász a Nemzeti Múzeum anyagát szerette volna gyarapítani azzal, hogy egy addig feltáratlan vidékre utazott. Sárospatak és Sátoraljaújhely közelében is kutatott 1874-ben, amiről be is számolt (Mocsáry 1876).

Az első adatközlő, aki ezen szándékát le is írta, az Chyzer Kornél volt 1897-ben (Chyzer 1897). Ő 1869-től 1992-ig Zemplén vármegye tisztifőorvosa volt, elismert zoológus kutató, akadémikus. Ám 1897-ben már a budapesti Belügyminisztérium egészségügyi vezetőjeként dolgozott. Rövid közleményében leírta, hogy az ekkor közölt adatainak példányai már nincsenek meg.

Ebben a dolgozatban csak azokat a korábbi Zemplén vármegyei adatokat ismertetjük, amelyek Magyarország jelenlegi területén előfordulnak. Pungur Gyula a Magyar Birodalom Állatvilágának általa írt fejezetében (Pungur 1899) Mocsáry és Chyzer adataira támaszkodott.

Hosszú kutatási kihagyás után 1955-től újra többen és többször gyűjtöttek egyenesszárnyú rovarokat (Orthopteroidea) a Zempléni-hegységben (aminek akkor a Sátor-hegység nevet adták a lelőhelycédulákon). Ezek ma is megvannak a Magyar Természettudományi Múzeum gyűjteményében, Budapesten. Adataikat Rácz István (Rácz 1992, Rácz *et al*. 2005) közölte, ám a jelen közleményben szereplő fogólábúakat (Mantodea) és bőrszárnyúakat (Dermaptera) kihagyta, mint nem szorosan vett egyenesszárnyúakat (Orthoptera). Ugyancsak nem közölt ilyen adatokat Nagy Barnabás (1921–2020), aki többször is járt a területen – jelen közlemény szerzőjével közösen is kutatott 1997-ben. A Kazinczy Ferenc Múzeum gyűjteményéből is határozott meg számos példányt. Ugyancsak részt vett később a terepi kutatásban és a determinálásban Puskás Gellért.

DOI: https://doi.org/10.69595/FoliaNatMatra.2026.50.05

Rövidítések: Borsod-Abaúj-Zemplén megye = **BAZ**, Nógrád megye = **N**, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye = **SzSzB**; Ádám László = ÁL, Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai = ANPI, Barta Zsolt = BZs, Dobronoki Dalma = DD, Géczi Boglárka = GB, Géczi István = GI, Géczi Katalin = GK, Gécziné Nagy Mária = GNM, Giber Mihály = GM, Gyulai Iván = GyI, Hegyessy Gábor = HG, Hegyessyné Jáger Erika = HJE, Hegyessy Réka = HR, Hegyessy Sándor = HS, Hegyessy Sándorné = HSné, Hegyi Dóra = HD, Huber Attila = HA, Jáger István = JI, Jáger Rita = JR, Jenser Gábor = JG, Juhászné Türke Ildikó = JTI, Kalla Gábor = KG, Kalla Zsuzsa = KaZs, Kardos Szabolcs = KSz, Kiss László = KL, Kondorosy Előd = KE, Koszty Zsolt = KoZs, Kotán Attila = KA, Kőszeginé Tóth Judit = KTJ, Lontay László = LoL, Lőkös László = LőL, Matus Gábor = MG, Mlakár Viktor = MV, Muskovits József = MJ, Nádai László = NL, Nagy István = NI, Nemes Petra = NP, Németh Tamás = NT, Orosz András = OA, Páldi Ildikó = PI, Papp Viktor Gábor = PVG, Pelles Gábor = PG, Podlussány Attila = PA, Puskás Gellért = PGe, Rédei Dávid = RD, Retezár Imre = ReI, Ringer István = RiI, Serfőző József = SJ, Simon Erika = SE, Sipos István Béla = SIB, Soltész Róbert = SR, Szatmári Éva = SzÉ, Szegedi Zsolt = SzZs, Szél Győző = SzGy, Szénási Valentin = SzV, Szentkirályi Ferenc = SzF, Szoboszlay Marcell = SzM, Szokolovszki Zoltán = SzZ, Zempléni Gombász Egyesület = ZGE; boros fatörzscsapda = bcs, fénycsapda = fcs, talajcsapda = tcs.

MANTODEA
Mantidae Latreille, 1802

Mantis religiosa (Linnaeus, 1758) – Irodalmi adatok: Sátoraljaújhely, Szerencs, Tolcsva (Chyzer 1897). – Új adatok: **BAZ**: Abaújszántó: Gyűr-tető, 2011.08.06., HG, 2011.08.24., HG, HS; Kassi-szőlő, 1999.08.18., HG; Sátor-hegy, petecsomó, 1993.05.09., HG, HS – Alsóregmec: Bózsva-gázló a Fedormalomnál, barna színű hím, 2013.08.28., HG; Köblös és Szompoly, 2005.09.09., HG – Alsózsolca: rét, 1974.11.06., KL – Bekecs: Kis-hegy, petecsomó, 2025.04.22., DD, HG, SJ; Muszáj-legelő, sóvirágos szikes, 2015.08.27., HG, HS, PI – Bodroghalom: Medvetanya, 2007.07.25., HG, HJE, HR; Nagy-rét, 2025.08.18., HG; Zsidó-homok, 2006.08.15., 2007.06.20., HG, zöld hím, 2007.07.25., HG, 2010.07.29., HG, HJE, HR, barna és zöld példányok, 2025.08.18., HG – Boldogkőújfalu: Kőtenger, 2011.08.24., HG – Bózsva: Pálházi-rét, kerékpárút mellett, lárva, 2013.07.18., GB, GK, GNM, HG; Temető alja, láprét, 2026.08.27., HG – Bükkábrány: lignitbánya, 2001.10.14., HG, PVG – Cigánd: Póherei-dűlő, 2002.07.20., HG – Dámóc: Darvasi-legelő, petecsomó, 2005.04.02., HG, HS, HSné, 2005.06.28., lárva, HG, HS; Révleányvári védett szürkenyár, 2023.10.13., HG, SzGy – Erdőbénye: Barna-máj, nagy lárvák, 2018.07.11., HG; lárvák, 2019.07.02., HG, HS, PI; Pimpós-kút, 2001.08.30., HG – Felsőregmec: Mátyásháza, 2002.09.10., HG – Fony: Fekete-patak, petecsomó, 2004.04.22., HG, PG – Füzér: Várhegy, sziklagyep, barnás lárvák, 2025.07.23., ANPI, GNM, HG; Vidumanc, 2001.09.29., HG – Füzérradvány: Arborétum, 1994.09.10., HG; belterület, temető, petecsomó, 2004.05.28., HG; Fenyves-fasor, 2001.09.29., HG – Gávavencsellő: Görbe-tó, lárva, 1996.07.06., HG, Görbe-tó, Tisza-gát, 1997.10.07., HG, HS; Remete, 1996.08.22., HG, HS – Györgytarló: Györgyhomok-dűlő, 1999.09.23., HG – Hercegkút: Kőporos, borospincék, 2002.08.21., GI, HG, SzZs – Hernádcéce: Aba-hegy, 2011.08.17., 2011.08.24., HG, HS – Hernádkércs: Magas-part, 2011.08.06., HG, HS – Hernádnémeti: Törökjuss, 2002.08.23., HG, HS – Karcsa: Lábszár, 2005.10.05., HG, PA, 2010.09.24., HG, JG, PA; Tekerületi-dűlők, 2004.08.04., HG, LoL – Karos: Eperjes-szög, homoki gyep, 2025.08.19., HG, HJE – Kéked: Kékedi-kötél, 1995.10.04., HG; Lapisok, 1995.10.04., HG – Kishuta: Kemence-patak, 2014.09.05., HG, HS, PI, PG; Som-patak, Akasztó-völgy alja, égeres széle, 2024.08.27., HG – Kovácsvágás: Tehénkosár, 1994.07.14., HG – Mikóháza: Bózsva partja, 2002.08.19., HG, HS; Nagy-Remete, 2014.08.31., HG, HS, PI; Petőfi utca, 2025.09.13., GNM, NI; Préda-hegy, Mikóházi Trianon Emlékhely, zöld lárva, 2026.05.24., HG, HJE – Miskolc, 1968.08.12., [GyI] – Nagyhuta: Komlóska-völgy, Pokol-völgy alja, 2025.09.13., HG, HJE, HR; Remete-hegy alja, gyertyános-tölgyes erdők közötti kaszálórét, 2012.09.26., HG – Olaszliszka: Galambos, 1993.08.13., HG – Pácin: Mágócsi-várkastély, 2001.08.26., HG; Mosonnai-erdő, tisztás, petecsomó, 1999.11.12., HG, Frank T. – Pálháza: Ipartelep, kerékpárút mellett, lárva, 2013.07.18., HG; Bózsva, jobb partja, 2002.09.10., HG, HS – Sajógalgóc: Hársas-lapos, 2004.08.03., HG, HA – Sárospatak: Felső-rét, 1999.08.27., HG; Király-hegy, szőlők, 1999.09.04., HG; Kis-hegy, barna nőstény, 2022.08.27., DD, HG, MG; Somlyód, 2008.09.23., HG, HS; Veres-haraszt, 2004.08.15., HG – Sátoraljaújhely: Berecki híd, Kaizer, 1994.07.24., HG; Boda-dűlő, szőlők, 2001.10.13., HG; Boglyoska, sziklagyep, petecsomó kő alatt, 2022.03.06., 2023.10.05., HG, 2024.10.01., DD, HG; Dózsa György utca, 2002.08.19., HG; zöld nőstény, 2022.09.21., HG; Dózsa György utca 8. II./9. erkélyén, barna hím, 2002.08.19., HG, 2004.08.15., HG, HJE, HR; utcán, 2002.08.26., HG; Esztáva, szőlők, 1999.09.01., 1999.10.01., 2001.10.09., HG, 2002.08.11., 2004.08.29., 2004.09.05., 2005.09.03., 2006.09.03., HG, HS, HSné; Fasor utca, Bortemplom udvarán, 2016.09.17., Fehér Bálint, HG; Gejzír-domb, 2002.07.01., HG; Harmat utca, 2002.08.25., HG; Hegyalja utca 12., gyümölcsöskert, 2008.08.04., HG, HR, 2008.08.12., 2008.09.05., 2012.08.05., HG, 2019.09.12., HG, HJE, HR, 2016.08.19., HR, 2016.08.31.,

2016.09.04., HG, 2016.09.10., 2016.10.15., HG; kb. 5 mm-es lárva a ház falán, 2017.05.26., 2017.06.01., HG; kb 2 cm-es lárva, a ház falán, 2017.07.09., HG; kifejlett nőstény, 2017.08.12., HG; nagy, barna lárva tuján, 2018.08.02., HG; zöld hím a ház falán, 2018.08.17., HG; barnás nőstény a ház falán, 2018.10.8—9., HG; zöld nőstény, 2019.09.27., HG, zöld nőstény ház falán, 2019.11.01., HG, ház falán, barna hím, 2020.09.12., HG, zöld nőstény, 2020.09.16., HG; 4 cm-s zöld lárva, 2021.07.31., HG, zöld hím imágó, 2021.08.22., 2021.08.27., HG, zöld nőstény, 2021.09.14., HG, sötétebb, fakó barnás nőstény a ház falán, 2021.09.26., HG; gyümölcsöskert, 1 cm-s zöld lárva, 2022.06.28., HG; zöld imágó, 2022.08.05., HG; 2 db zöld lárva (L3), 2022.08.07., HG; levedlett lárvabőr kis tuján, 2022.08.12., HG; zöld nőstény; 2022.08.25., HG; házfalon, zöld hím, a szárnyak végei barnulnak, kopottak, 2022.10.07., HG; Hegyalja utca, 5 mm-s lárva vízgyűjtő hordóból, 2023.06.10., HG; gyümölcsöskert, 2023.10.07., 2023.10.30., 2023.11.02., HG, barna nőstény, 2024.09.19., HG, zöld nőstény, 2024.10.12., HG, zöld hím, 2025.08.28., zöld nőstény, 2025.08.31., HG, barnás nőstény házfalon, 2025.10.06., HG, HJE; lakás külső falán, éjjel, házfalon zöld és barna hím, lámpafényen vadásztak, 2026.08.20., HG, HJE, HR, éjjel, házfalon, zöld hím, 2026.08.31., HG, házfalon, barnás nőstény, 2026.09.08., HG, 2026.10.25., HG, HJE; Hosszúláz, Delelő, kavicsbányató, szürkésbarna lárvák, 2025.07.26., HG; Károlyfalva, Fogarasi-rét, láprét, zöld és barna lárvák, 2026.07.04., HG; Kazinczy Ferenc Múzeum, barnás hím, 2021.08.30., HG; Kazinczy utca, 2002.08.20., HG; Kazinczy utca 51., udvaron, 2004.10.27., HG; Kecske-hát, 1994.09.09., HG; Köves-hegy, Füzéresi-dűlő, 1 cm-s és 5 cm-s lárvák, 2023.07.11., DD, HG, 2023.07.26., DD, HG, PGe; Köveshegy, mocsár széle, lárva, 2025.07.04., HG, SzM; Long-erdő, Antal-fasor, 2015.09.16., HS, PI; Long-erdő, északi erdőszél, Bodrog-gát, 1997.07.24., HG, HS; Magas-hegy, sípálya, 1994.07.22., 1994.09.09., HG; Májuskút, 2001.09.22., HG; Májuskút, szőlők, 1998.09.05., HG, 1999.08.16., fényre, HG; Némahegy, mocsár, 2002.08.05., HG; Némahegy, zöld és barna nőstények, 2022.08.27., DD, HG, MG; Ó-Ronyva, zsilip, lárva, 2022.06.23., HG, 2025.08.29., HG, nagy, zöld lárva, 2026.07.19., HG; Rettel-dűlő, kerékpárút mellett, 2026.09.06., HG; Rigó utca, lárva, 2019.08.07., HG, zöld hím és nőstény, 2021.08.31., HG; Rigó utca, 2 cm-s lárva, 2023.06.22., HG; Ronyva-árapasztó medre, gyepes mezsgye, petecsomó, 2019.06.01., HG, RiI, Városszépítő Egyesület; Rudabányácska, Cseréptói-tag, tölgyes irtás, lárva, 2020.07.11., HG, PI; Rudabányácska, Hore-völgy, 1994.09.06., HG; Sátor-hegy, 2002.08.06., HG, NL, 2003.07.10., HG, MJ; Sátor-hegy, Vióka, 2023.07.26., DD, HG, PGe, 2023.09.10., 2025.08.24., HG; talajon, barna lárva, 2026.05.25., HG; Száraz-rét, 2004.09.30., HG, 2023.09.08., DD, HG; Széphalom, barna hím, 2019.09.17., DD; Színház köz, Kazinczy Ferenc Múzeum falán, zöld nőstény, 2021.09.07., HG; Tompa utca, 1999.09.12., HG; Torzsás, parlag, 2025.08.16., HG; Várhegy, 1996.07.23., 1996.10.27., HG, 2016.09.17., GI, HG, HD, KoZs, RiI, SE; Várhegy, várromok között nagy, barna lárva, 2018.08.08., HG, KG, KaZs, RiI; vasútállomás, Thoroczkay Wigand Ede utca, gyomos útszél, zöld és barna hímek, nőstények, 2025.08.29., HG; Vinyik-dűlő, 2009.07.09., HG; Zsólyomka-völgy, kórház bányája, 1982.10.01., HG – Szegi: Poklos, szőlők, kő alján petecsomó, 2018.04.14., HG, HS, KTJ, PI, ZGE – Szemere: Kánás, cserjésedő fáslegelő, 2013.09.06., HG – Szentistvánbaksa: Baksa-halom, 2001.07.18., HG, PG – Tállya: Patócs-hegy, lárva, 2011.06.22., HG, 2013.07.05., HG, HS, PA; petecsomó, 2014.05.22., HG, HS, PA – Tarcal: Ördög-bánya, Thurzó-dűlő, szőlők, 1999.08.18., 1999.09.04., 1999.09.20., 1999.10.02., 2000.09.30., 2011.07.28., HG, HS, 2011.08.06., HG; Pestere, 1994.07.10., lárva, HG, HS, 1994.08.31., HG, HS – Telkibánya: Bajusz-dűlő, hím, 2017.08.30., HG, HS, PI – Tiszakarád: Szárnya-szög, 2002.07.20., 2002.07.31., HG – Tiszaújváros: Kocsordos, 1995.07.26., 1995.10.06., HG, HS – Tokaj, 1985.09.07., KL; Nagy-Kócsag, lárva, 2011.07.28., HG, HS – Újcsanálos: Ócsanálosi-part, 2003.06.25., HG, HS, 2003.08.01., HG – Vajdácska: Kopaszló-sarok, 2004.09.30., HG; lárva, 2018.07.05., HG – Vilyvitány: Godolya-árok, 2002.06.28., HG; Marócsa-patak, 2002.07.24., HG; Vilyi-legelő, petecsomó, 2002.04.23., HG – (N): Zabar: Hite méhe, lárva, 2005.07.07., HG, HS – **SzSzB**: Gávavencsellő: Görbe-tó, lárva, 1996.07.06., HG, HS; imágó, 1997.10.07., HG; Ó-Füzes, 2001.08.08., HG, HS; Remete-zug, 1996.08.22., HG, HS – Kékcse: Kopasz-hegy, 2003.07.11., HG, MJ – Milota: Pál-deák, Túr jobb parti gátja, 2004.09.03., HG – Nábrád: Bakonya-erdő, 2003.07.11., HG, MJ – Sonkád: Kegyelem-tag, Túr jobb parti gátja, 2004.09.03., HG; Kis-rekesz, Túr bal parti gátja, 2004.09.03., HG – Szabolcsveresmart: Rétközi-tó, 2009.08.01., HG, SR – Szatmárcseke: Nyíl-dűlő, Túr bal parti gátja, lárva, 2004.08.14., HG – Tiszabercel: Babócsa-szög, 2002.07.31., HG – Tiszakóród: Fogarasi-táblák, Túr jobb parti gátja, lárva, 2004.08.14., HG.

DERMAPTERA

Forficulidae Latreille, 1810

Anechura bipunctata (Fabricius, 1781) – Irodalmi adatok: Sátoraljaújhely, Tokaj (Chyzer 1897) – Sátoraljaújhely, Tarcal, Tokaj (Pungur 1899).

Apterygida media (Hagenbach, 1822) – Irodalmi adatok: Erdőbénye, Sátoraljaújhely, Tokaj (Chyzer 1897,

Pungur 1899; sub nomen *Chelydura albipennis* Megerle). – Új adatok: **BAZ**: Abaújkér: Nagy-erdő, Hernád jobb partja, 2014.05.07., HG – Abaújszántó: Cekeháza, Kis-erdő, 2015.05.19., HG, HS, PI – Abaújvár: Disznó-gödör, 2003.06.25., HG – Alsóberecki: Berecki híd, nyáras, 2003.07.21., HG – Alsóregmec: Fedormalom, Bózsva-part, égeres, 2025.09.07., HG; Part alatt-dűlő, Ronyva-part, 2019.05.02., HG, HS, PI; Part alatt dűlő, útszéli mezsgye, 2025.09.07., HG; Zsombor-dűlő, Bózsva partja, 2025.08.24., HG – Arka: Boldogkőváraljai-patak, égeres, 2025.09.18., DD, HG – Baktakék: Kék, Vasonca partja, 2002.06.15., HG – Bodrogkeresztúr: Lebuj, Bodrog ártere, 2026.08.23., HG, HJE – Bodrogolaszi: Bodrog-part, rév, 2026.09.27., HG – Bózsva: Kis-Szár-hegy, Bózsva-part, vízműtelep, 2013.05.28., HG, HS, 2026.08.27., HG; Temető alja, láprét, 2026.08.27., HG – Bőcs: Csege, vasút északi oldala, 2014.05.02., HG, HS – Cigánd: Nagy-erdő, 1995.05.16., HG, HS; Nagy-erdő, Tisza ártere, 2022.07.27., DD, HG, PGe; Póherei-dűlő, 2002.07.31., HG – Edelény: Borsod földvára, Bódva part, földvár alja, 2013.06.06., HG, HS – Erdőbénye: Barna-máj, Nagy-patak völgye, 2025.09.18., DD, HG – Erdőhorváti: Kis-Tolcsva, patakpart, 2002.06.05., HG; Tolcsva-völgy, Huta-völgyi-Pál-kút, 2019.06.10., HG, PA, 2025.09.18., DD, HG – Felsőregmec: Mátyásháza, csillámpalabánya, 2002.07.24., 2025.09.07., HG – Felsővadász: Balmaz, 2006.07.18., HG, HS – Fony: Tekenős, 2004.06.25., HG, PG – Füzér: Nagy-patak partja, Felső-tisztás, égeres széle, 2025.10.19., HG; Nagy-patak, Németki-dűlő, 1999.06.10., HG, HS – Füzérkomlós: Szántó-hegy alja, Nyíri-patak, 2022.06.06., 2025.10.19., HG – Füzérradvány: Arborétum, fényre, 1994.05.30., HG, HS; Arborétum, 2010.04.18., 2010.05.24., HG; Arborétum, Fülemüle-völgy, 2026.08.30., HG, HJE – Gesztely: Ürmös-hát, 2006.05.12., HG, HS; Víz-sori-erdő, 2014.05.02., HG, HS, 2014.05.28., HG – Gönc: Banga-rét, 2001.08.29., 2003.05.27., 2003.06.25., 2003.08.01., HG; Gönci-patak völgye, 2008.05.30., HG, HS; Szesszió, 1994.05.17., HG, HS – Halmaj: Nyilas, 2001.06.06., HG – Háromhuta: Hutai-völgy, Rákóczi-völgy alja, égeres, 2025.09.18., DD, HG; Óhuta, Huta-völgyi-patak, 2019.06.10., HG, PA; Újhuta, Flórika-forrás, 2002.06.05., HG, HS – Hejce: Gergely-völgy, erdőszél, magasles környéke, 2022.05.11., DD, HG – Hercegkút: Gombos-hegy, 2008.05.24., HG, HJE, HR – Hernádkércs: Balog-rét, Hernád, jobb parti füzes-nyáras, 2014.05.28., 2014.06.23., HG, HS; Hernád, bal parti füzes, 2003.05.06., 2003.05.27., HG, HS – Hidasnémeti: Kis-sziget, Hernád-ártér, 2026.09.17., HG – Hollóháza: Nyíri-patak partja, kerékpárút, éger lombjáról, 2025.10.19., HG – Karcsa: Lábszár, üdülőtelep, platán lombjáról, 2025.10.28., HG, HJE – Karos: Honfoglalás kori látogatóközpont, éger lombjáról, 2026.09.20., HG – Kéked: Lapis-patak, 2003.05.27., HG, HS – Kishuta: Kemence-völgy, Dobozér-tető alja, égeres, 2025.09.21., HG; Som-patak, Akasztó-völgy alja, égeres széle, 2024.08.27., HG – Komlóska: Nagy-Egres-patak, Ruszin Kulturális Központ, park, 2025.09.18., DD, HG; Szilváskúti-tag, 2010.05.14., HG – Kovácsvágás: Hollós-völgy, 2011.05.09., HG, NT, PA, 2026.08.27., HG; Hosszú-patak, a Margit-forrásnál, 2026.09.13., HG – Legyesbénye: Séra, nádas útszéli mezsgye, 2023.09.29., DD, HG – Mád: Kakas-hegy, 2011.07.28., HG – Martonyi: Bükk-völgy, 2007.08.15., HG; Sűrű-fark, bokorfüzes, 2013.06.06., HG, HS – Mikóháza: Kis-Remete, völgyalj, útszéli mezsgye, 2026.05.24., HG, HJE; Nagy-Remete, 2014.08.31., HG, HS, PI – Nagyhuta: Komlóska-völgy, láprét, 2010.05.31., HG, HS; Kőkapu, égeres, 2025.09.21., HG – Nyíri: Veresvíz-patak, 2011.05.25., HG – Olaszliszka: Galambos, 2007.05.28., HG, HS; Györgyike, Meszesmajor, 2018.06.21., HG, HS – Ózd: Szentsimon, Hangony partja, 2005.06.08., tcs, HG – Pácin: Mágócsi-várkastély parkja, 1994.05.01., 2005.06.28., HG, 2024.10.29., HG, HJE; Mosonnai-erdő, Karcsa partja, 2026.09.20., HG – Pálháza: Som-hegy alja, Hanyi Istók turistaház, égeres, 2025.09.21., HG – Perkupa: Rahozna, 2006.05.23., HG, HS, HSné – Pusztafalu: Kertek alja, 2005.05.25., 2005.06.21., bcs, HG, 2005.06.21., tcs, HG – Regéc: Vajda-völgy, égeres, 2025.09.21., HG – Révleányvár: Pap-erdő, 2007.05.13., HG, KE, OA, RD – Ricse: Kányás-dűlő, 2007.04.26., HG, PG – Sárazsadány: Bodrog-part, egykori rév, 2026.09.27., HG – Sárospatak: Bányi-nyereg, Kis-Szava-hegy, erdőszél, 2023.05.21., HG; Bornemisza-forrás, 2009.05.18., 2022.05.04., HG; Keleti-Bodrog-holtág, 2010.09.25., HG, PA, 2023.08.01., DD, HG; Kis-Berek, 2017.10.18., 2018.10.17., HG, Református gimnáziumi diákok, SzÉ, SzZ, 2019.10.09., HG, HS, PI; Somlyód, 2008.09.23., HG, HS – Sátoraljaújhely: Bányi-nyereg, gyertyános, tölgyes, 2024.09.23., GNM, HG, SIB; Berecki híd, Bodrog-ártér, 2023.07.26., HG, PGe; Boda-dűlő, szőlők, 2000.06.01., HG; Esztáva, szőlők, 2000.04.15., 2000.09.30., 2001.05.29., 2001.06.04., HG; Fehér-patak, füzes, 2026.10.17., HG; Felsőberecki rév, 2026.08.13., HG; Galambos-dűlő, Holt-Bodrog, 2026.07.24., 2026.09.03., HG; Hlavati-kert, 2002.07.12., HG, NL; Kazinczy utca 51., 2004.09.11., 2006.09.05., HG; Long-erdő, Kacsa-tó, 1997.06.16., HG; Ó-Ronyva, zsilip, 2025.08.29., 2026.07.19., HG; Rettel-dűlő, kerékpárút széle, éger lombjáról, 2025.10.15., 2026.09.06., HG; Rudabányácska, Hore-völgy, parlag, 2024.05.26., 2024.06.02., HG, 2024.10.30., HG, HJE, 2025.07.10., DD, HG; Rudabányácska, Lőtér, 2009.04.22., HG; Rudabányácska, Szénégető-völgy, Cholnoky-kútnál, 2020.04.17., HG, HJE, HR; Torzsás, 2014.09.28., HG, HS – Szendrő: Abodi-patak, 2001.06.06., HG; Alsó-rétek, 2001.07.25., HG – Szerencs: Fecskés, Mádi-patak partja, 2025.07.19., HG – Szentistvánbaksa: Baksa-halom, 2011.10.28., HG, PA; Magas-part, 2014.05.07., HG – Szikszó: Béke-tag, Vadász-patak partja, 2014.05.02., HG, HS – Tarcal: Nagy-Kopasz, Hársas, 2011.05.31., HG, HS – Telkibánya: Mátyás király kútja, 2025.05.07., DD, HG, LőL – Tiszacsermely: Határszél, gát, 2002.07.31., HG, HS, 2022.07.27., DD, HG, PGe – Tokaj: Csurgó-völgy, útszéli mezsgye, 2019.05.12., HG, HJE; Nagy-Kopasz, sípálya, 2011.04.22., 2011.05.12., 2011.05.31., HG – Tolcsva: Tolcsva-part, Felső-kertek,

éger lombjáról, 2026.10.21., DD, HG – Tornaszentandrás: Mile-völgy, 2007.05.10., HA, HG, 2007.08.15., HG – Újcsanálos: Ócsanálosi-part, 2003.05.06., 2003.05.27., HG, HS – Vágáshuta: Hosszú-patak, belterületi patakpart, égerről, 2026.09.13., HG – Zemplénagárd: Asztrap-dűlő, Tisza-part, rév, 1992.10.24., HG, HS – **SzSzB**: Gelénes: Bockereki-erdő, 2005.07.15., 2005.08.10., HG, HS – Kölcse: Tapolnok-hát, Túr bal parti gátja, 2004.08.14., HG, HS – Sonkád: Kis-rekesz, Túr bal parti gátja, 2004.08.14., HG, HS – Szabolcsveresmart: Tölgyesszögtanya, Víg-kastély parkja, 2009.08.01., HG, HS – Szatmárcseke: Nyíl-dűlő, Túr bal parti gátja, 2004.08.14., HG, HS.

Chelidurella acanthopygia (Géné, 1832) – Új adatok: **BAZ**: Abaújszántó: Aranyos-völgy, baskói útelágazás, 1996.05.14., HG, HS – Erdőhorváti: Huta-völgyi-kút, 2002.06.05., HG – Fony: Cicés-rét, 2010.05.26., HG, PG; Fekete-patak, 2004.05.26., HG, PG; Tekenős, 2004.05.26., HG, PG – Füzér: Drahos, erdőszél, 2005.05.30., HG; Kerékgyártó-bükk, 2005.05.30., 2005.07.21., 2005.08.31., tcs, HG; Vár-forrás, 2005.05.23., 2005.06.21., 2005.08.02., 2005.08.31., tcs, HG – Füzérradvány: Arborétum, 2004.04.23., 2010.04.18., 2010.05.24., HG; Arborétum, Fülemüle-völgy, jegenyefenyő lombjáról, 2026.10.04., HG, HJE, HR – Háromhuta: Hutai-völgy, Rákóczi-völgy alja, égeres, luc alsó ágáról, 2025.09.18., DD, HG – Kisgyőr: Ilonaház, 2018.09.29., MV – Kovácsvágás: Tehénkosár, 2004.04.29., HG – Miskolc: Nagy-Kőris, 2018.08.22., BZs – Nagyhuta: Tegda-völgy, bükkös, útszéli gyepes mezsgye, 2024.07.31., DD, HG – Pusztafalu: Kertek alja, 2005.04.07., 2005.05.25., 2005.06.21., 2005.08.02., tcs, HG – Regéc: Ördög-völgy, 1996.10.08., HG; Vajda-völgy, égeres, 2025.09.21., HG – Sárospatak: Bornemisza-forrás, 2009.11.19., HG – Sátoraljaújhely: Gejzír-domb, 2002.01.31., HG; Kecskehát, bükkös, 2008.10.26., HG, HS; Komáromi-gödör alja, gyertyános erdőszél, 2024.04.06., HG; Májuskút, feketefenyves, 1999.04.30., HG; Rudabányácska, Dudás-oldal, bükkös, 2023.10.31., HG; Rudabányácska, Horevölgy, 2022.02.10., HG, HJE; Rudabányácska, Lőtér, 2002.04.30., HG; Rudabányácska, Tarda-völgy, 1994.03.06., HG; Szár-hegy, feketefenyves, tűlevél-avarból, 2022.03.05., HG – Telkibánya: Hemző-rét, 2010.06.03., HG, PG – **N**: Litke: Bükk alja erdő, 2005.06.07., bcs, HG, 2005.06.07., tcs, HG – Nógrádszakál: Párizs-patak, 2005.06.07., tcs, HG.

Forficula auricularia Linnaeus, 1758 – Irodalmi adatok: Sátoraljaújhely (Mocsáry 1876) – Erdőbénye, Sárospatak, Sátoraljaújhely, Tokaj, Tolcsva (Chyzer 1897). – Új adatok: **BAZ**: Abaújkér: Gyűr-völgy, 2014.06.23., HG – Abaújszántó: Kassi-szőlők, 1999.05.15., 1999.05.30., 1999.06.15., 1999.06.30., 1999.07.15., 1999.07.30., 1999.09.30., 2000.04.15., 2000.04.30., 2000.07.15., HG; Kis-Szederjes-árok, 2015.05.19., HG, HS, PI; Sátor-hegy, szőlőültetvény, 1999.05.15., HG – Abaújvár: Disznó-gödör, 2003.06.25., HG – Alsóberecki: Galambos, Holt-Bodrog partja, égerről, 2025.09.30., HG – Alsódobsza: Erős-domb, 2002.07.29., HG – Alsóregmec: Part alatt dűlő, útszéli mezsgye, 2025.09.07., HG; Zsombor-dűlő, Bózsva partja, 2025.08.24., HG – Alsózsolca: Kemelyi-erdő, 2002.05.22., HG – Arka: Gereblye-kő, 2026.09.09., DD, HG – Baskó: Moszka-sor, Tekeres-patak menti rétek, 2019.06.02., HG, HS, PI; Tekeres-patak, 2005.04.27., HG – Bodrogkeresztúr: Dereszla, katolikus temető, kiszáradt tuján, 2023.06.20., DD, HG; Lebuj, Bodrog ártere, 2026.08.23., HG, HJE – Bodrogkisfalud: Várhegy alja, szőlők mezsgyéje, lárva, 2017.06.22., HG, HS, PI – Bodrogolaszi: Bodrog-part, rév, 2026.09.27., HG; Lónyay-kastély parkja, 2016.06.16., HG, HS, PI – Bodrogszegi [Szegi]: Bodrog partja, 1995.05.24., HG, HS, 1995.06.30., 1995.10.06., HG – Bózsva: Kis-Szár-hegy, Bózsva-part, vízműtelep, 2013.10.03., HG – Cigánd: Póherei-dűlő, 2007.06.27., HG, HS – Dámóc: File-szög-alj, 1993.06.12., HG, HS; Mokcsa-rét, 1993.06.12., HG, HS – Domaháza: Nagy-Szegeggye, 2005.07.07., bcs, HG – Felsődobsza: Szőlőhegy, 2003.06.25., HG – Felsőregmec: Mátyásháza, 2002.07.24., 2002.09.10., HG; Mátyás-hegy, 1994.05.16., HG – Füzér: Őr-hegy, 2005.08.02., 2005.08.31., HG; Vár-forrás, 2014.09.18., HG, HS, PI – Füzérradvány: Arborétum, 2022.07.22., HG; Arborétum, Fülemüle-völgy, 2026.08.30., HG, HJE; Fenyves-allé, 2010.05.08., HG – Gönc: Dobogó-hegy, Pálos kolostorrom, gyomos belső tér, 2017.08.30., HG, PI; Nagy-legelő, 1996.07.15., HG, HS; Szesszió, 1995.06.11., HG, HS, 1995.07.26., HG, HS – Hangony: Sós-árnyék, 2005.07.07., tcs, HG – Hernádkércs: Magas-part, 2011.08.06., HG, HS, 2011.08.17., HG, HS – Hernádszurdok: Malom alja, 1995.07.25., HG, HS – Hidasnémeti: Kis-sziget, 1996.07.15., HG, HS; Kis-sziget, Hernád-ártér, 2026.09.17., HG – Karos: Eperjes-szög, 2007.06.06., HG, HS, 2007.07.25., HG, HJE, HR – Kesznyéten: Kesznyéteni-legelő, 1995.07.26., HG – Kovácsvágás: Tehénkosár, 2004.07.11., HG – Legyesbénye: Kígyós-halom, 2024.04.12., DD, HG; Majos-hegy, 2011.08.17., HG – Mád: Becsek, 2008.05.28., HG, PA; Becsek, parlagok mezsgyéje, 2023.05.01., HG, HJE – Megyaszó: Pénzverem, 2001.09.12., HG – Nagyhuta: Somoska, csarabos irtásrét, 2024.08.27., DD, HG, MG, JTI – Olaszliszka: Györgyike, Meszesmajor, 2018.06.21., HG, HS – Ózd: Szentsimon, Hangony partja, 2005.07.07., tcs, HG – Pácin: Mágócsi-várkastély parkja, 2005.08.03., 2005.09.04., HG, 2024.10.29., HG, HJE; Mosonnai-erdő, 1993.07.11., HG – Pusztafalu: Kertek alja, 2005.08.02., bcs, tcs, HG – Sajógalgóc: belterület, 2004.07.22., 2004.08.03., HG, HS; Hársas-lapos, 2004.08.03., HG, HA – Sajónémeti: Sajó-part, 2005.06.08., tcs, HG – Sárazsadány: Szár-hegy, 2018.06.19., HG, HS; Török-ér, 1993.07.10., HG, HS – Sárospatak: Bot-kő, 2026.10.06., DD, HG; Cirkáló-hegy alja, Lőcseitanya, 2019.04.25., HG, HS, PI; Déli-Bodrog-holtág, 2007.06.17., HG, MJ; Iskolakert, 2015.07.03., HS, PI; Református temető, 2015.06.14., HS, PI; Veres-haraszt, 1999.07.15., HG; Vízikapu, Bodrog-part, 2002.07.10., GI, HG, PG, SzZs – Sátoraljaújhely: Bányi-hegy, délnyugati szőlők,

2023.05.21., HG; Bányi-nyereg, gyertyános, tölgyes, 2024.09.23., GNM, HG, SIB; Boda-dűlő, szőlők, 1999.06.15., 1999.07.15., HG; Esztáva, szőlők, 1999.04.15., 1999.04.30., 1999.05.15., 1999.05.30., 1999.06.30., 1999.07.15., 1999.07.30., 1999.10.01., 2000.04.15., 2000.05.15., 2000.06.30., 2000.07.15., 2000.09.30., HG, 2001.06.04., 2001.10.09., HG, HS, HSné, 2002.09.18., HS, 2004.07.25., 2004.08.15., HG, HS; Felsőberecki-rév, 2026.08.13., HG; Galambos-dűlő, Holt-Bodrog, 2026.07.24., 2026.09.03., HG; Gejzír-domb, 2002.07.01., HG; Harmat utca 10., gyümölcsöskert, 1999.09.04., HG, szőlőszüret, 2021.10.02., HG, HJE, JI; 2023.10.14., HG, HJE, JI, JR; Hegyalja utca 12., gyümölcsöskert, 2009.07.26., HG, szelídgesztenyefán, 2012.07.26., 2012.09.06., 2015.07.24., 2015.07.29., 2015.08.12., 2015.08.24., 2015.09.12., 2015.09.27., 2016.08.20., 2016.10.15., 2017.06.24., 2017.06.27., 2017.07.11., 2017.07.24., 2017.08.31., HG; éjjel a lakás kültéri kivilágított falán, 2019.07.20., 2019.08.31., HG, gyümölcsöskert, 2020.07.04., HG, HJE, 2021.07.11., 2022.07.26., 2022.10.07., 2023.06.25., 2023.07.11., 2023.09.16., 2023.10.30., 2024.06.09., 2024.06.13., 2025.07.25., 2025.10.16., 2026.08.25., HG; lakás külső falán, éjjel, 2026.08.20., HG, HJE, HR, 2026.09.01., HG; Hosszúláz, Delelő, kavicsbányató, 2025.07.26., HG; Jókai utca 7., sárga gyümölcslégycsapdán, 2022.07.05., GI, GNM; Kazinczy Ferenc Múzeum, hátsó udvar, vérmogyoró leveleiről, 2024.07.05., GNM, HG, 2024.09.24., HG; Kazinczy utca 51., 2004.09.11., 2016.09.06., HG; Long-erdő, Kacsa-tó, 1997.06.16., HG; Májuskút, szőlők, 1999.08.10., fényre, HG; Ó-Ronyva, zsilip, 2026.07.19., HG; Rudabányácska, Horevölgy, égeres erdőszél, 2025.07.10., DD, HG, 2026.06.20., HG; Rudabányácska, Lőtér, 2016.05.19., HG, HS; Rudabányácska, Som-hegy, kék turistaút, 2025.07.12., HG; Sátor-hegy, 2002.08.06., HG; Széphalom, Kazinczy Emlékkert, 2012.08.17., HG; Torzsás, 2014.09.28., HG, HS; Várhegy, 1996.06.09., HG, 2016.09.17., GI, HG, HD, KoZs, RiI, SE; Várhegy látogatóközpont, 2022.09.20., HG; Várhegy, Majálispark, földúton, 2019.10.10., HG; Várhegy, tető, várrom környéke, 2019.05.27., GM, HG; Várhegy, útszéli gyomos mezsgye, 2019.05.27., GM, HG; vasútállomás, 2026.06.19., HG; Vinyik-dűlő, Emese-liget, 2018.10.10., HG, HS, PI, 2025.10.16., HG, SzM – Szentistvánbaksa: Baksa-halom, 2001.07.18., HG, PG, 2002.07.29., 2002.08.23., HG, HS, 2007.04.23., HG, PA, 2011.07.28., HG – Tállya: Patócs-hegy, 2011.06.22., HG – Tarcal: Ördög-bánya, Thurzó-dűlő, szőlők, 1999.04.30., 1999.05.15., 1999.07.15., 1999.08.15., 1999.09.15., 2000.04.15., 2000.05.15., 2000.07.15., HG; Pestere, 1994.07.10., HG, HS – Telkibánya: Bajusz-dűlő, 2017.08.30., HG, HS, PI; Cser-hegy, tető, 2011.06.24., 2011.07.13., 2011.08.10., HG, 2025.10.20., DD, HG; Hemző-rét, 2010.07.15., HG, PG, SzZs; Mátyás király kútja, 2025.05.07., DD, HG, LőL – Tiszakarád: Felső-szög, 1995.06.06., HG, HS – Tiszalúc: Holt-Tisza, 1995.VI.21., HG – Tiszaújváros: Kocsordos, 1995.06.21., HG – Tokaj: Nagy-Kócsag, 2011.06.22., 2011.07.28., HG – Vámosújfalu: Tolcsva-híd, gyomos partoldal, 2016.06.16., HG, HS, PI – Vizsoly: Hernád-holtág, kacsatelep, 1993.09.13., HG, PG – **SzSzB**: Gávavencsellő: Görbe-tó, 2007.05.28., HG, HS – Kölcse: Tapolnok-hát, Túr bal parti gátja, 2004.09.03., HG – Nábrád: Bakonya-erdő, 2003.07.11., HG, MJ – Sonkád: Kegyelem-tag, Túr jobb parti gátja, 2004.08.14., 2004.09.03., HG; Kis-rekesz, Túr bal parti gátja, 2004.08.14., 2004.09.03., HG, HS – Szatmárcseke: Nyíl-dűlő, Túr bal parti gátja, 2004.09.03., HG, HS – Tiszakóród: Fogarasi-táblák, Túr jobb parti gátja, 2004.08.14., 2004.09.03., HG.

Spongiphoridae Verhoeff, 1902

Labia minor (Linnaeus, 1758) – Irodalmi adatok: Sátoraljaújhely, Tokaj (Chyzer 1897). – Új adatok: **BAZ**: Nagyhuta: Káváskúti-völgy, 2003.06.05., ÁL, HG – Pácin: Mágócsi-várkastély parkja, 2005.10.05., HG, PA – Sátoraljaújhely: Dózsa György utca, 2002.05.20., HG; Esztáva, szőlők, 2000.04.15., 2004.10.05., HG; Felsőberecki-rév, 1998.05.19., fcs, HG, HJE; Májuskút, szőlők, 1999.08.03., 1999.08.10., fcs, HG; Rudabányácska, Alsó-rét, 1994.08.04., fcs, HG, HS – Tarcal: Csendes-tag, 1994.05.22., HG, HS – **SzSzB**: Gávavencsellő: Remete-zug, 1996.06.10., fcs, HG, HS.

Labiduridae Verhoeff, 1902

Labidura riparia (Pallas, 1773) – Irodalmi adatok: Sátoraljaújhely, Tarcal (Chyzer 1897, Pungur 1899). – Új adatok: **BAZ**: Cigánd: Ledmecő, Tisza homokos partja, 1994.05.23., 1995.05.16., HG, HS, 1997.06.27., HG, ReI, SzGy, 2004.07.16., HG, NL, 2016.05.08., HG, KA, NP, NT, SzV – Kenézlő: Szarvastanya, homokbánya, 1993.07.10., HG, HS – Sátoraljaújhely: Bodrog gátja, Pap-tó, zsilip melletti homokrakásból, 1982.07.15., HG – **SzSzB**: Balsa: Tisza-part, 2001.06.11., HG, HS – Tiszakanyár: Nyár-szeg, Tisza partja, 2000.05.03., GI, HG, KSz – Tiszavasvári: Fehér-szik, 1995.06.21., HG.

Értékelés

A Magyarországon ismert három fogólábú (Mantodea) fajból – amelyek közül kettő (*Hierodula tenuidentata* Saussure, 1869, *Ameles spallanzania* (Rossi, 1792)) behurcolt faj csak az elmúlt években kezdett terjedni és eddig a zempléni tájakról nem került elő – egy, a hét bőrszárnyú (Dermaptera) fajból pedig hat fajt sikerült Északkelet-Magyarországról, a Zempléni-hegység tágabb környezetéből kimutatni. Érdekes, hogy a 19. század végén kimutatott *Anechura bipunctata* nem került elő, viszont a hegység területén, az erdős területeken a repülésre képtelen *Chelydurella acanthopygia* viszonylag elterjedtnek látszik. A nagytermetű *Labidura riparia* a folyók homokos partján, illetve más, laza talajú alföldi élőhelyeken került elő.

Köszönetnyilvánítás: Köszönettel tartozunk néhai Nagy Barnabásnak és Puskás Gellértnek (Budapest, Hungary), hogy a Kazinczy Ferenc Múzeum gyűjteményéből sok példányt meghatároztak.

Irodalom

Chyzer K (1897): Zemplénvármegye Orthopterái. – Rovartani lapok, 4(5): 99–101.

Mocsáry S (1876): Adatok Zemplén és Ung megyék faunájához. Jelentés az 1874-ik év nyarán e megyék területén gyűjtött állatokról. – Mathematikai és Természettudományi Közlemények, 13(5): 131–185.

Pungur GY (1899): Ordo. Orthoptera. – In: Paszlavszky J (ed.): A Magyar Birodalom Állatvilága (Fauna Regni Hungariae). Arthropoda III. Királyi Magyar Természettudományi Társulat, Budapest, pp. 3–16.

Rácz I (1992): Orthopteren des Ungarischen Naturwissenschaftlichen Museums, Budapest. I: Tettigonidae. – Folia entomologica hungarica, 53: 155–163.

Rácz IA, Nagy A & Jancsek E (2005): Orthoptera collection of the Hungarian Natural History Museum (Budapest) II.: Caelifera. – Folia historico-naturalia Musei matraensis, 29: 123–133.

Hegyessy Gábor
Magyar Nemzeti Múzeum Közgyűjteményi Központ
Petőfi Irodalmi Múzeum – Kazinczy Ferenc Múzeum
Dózsa György u. 11.
H-3980 Sátoraljaújhely, Hungary
E-mail: hegyessy.gabor@kazinczymuzeum.hu